

Suliassat meeqqanik kinguaassiuutitigut atorerluinermut tunngasut pi-soqalisinnaannginnerannik qulakkeerisumik Kalaallit Nunaanni pinerlut-taalisitsinermut inatsisimmi § 12-p imaanik allanngortitsinissaq siunertaralugu Inatsisinik Atortitsinermut ministeri siunnersuummik saqqummiusseqqullugu qinnuigineqarnissaa pillugu, Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffisassaattut siunnersuut.

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISUTAA

Siunnersuutip aappassaaneerreqarnerani saqqummiunneqartoq

Suliarinninnermini Inatsisinut Ataatsimiititaliap ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Isak Hammond, Inuit Ataqatigiit, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit, siulittaasup tullia
Inatsisartunut ilaasortaq Doris Jakobsen, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Storm Ludvigsen, Inuit Ataqatigiit
Inatsisartunut ilaasortaq Kristian Jeremiassen, Siumut

1. Siunnersuutip imarisaa

Suliassat meeqqanik kinguaassiuutitigut atorerluinermut tunngasut pi-soqalisinnaannginnerannik qulakkeerisumik Kalaallit Nunaanni pinerlut-taalisitsinermut inatsimmik allanngortitsinissaq siunertaralugu Inatsisinik Atortitsinermut ministeri siunnersuummik saqqummiusseqqullugu qinnuigineqarnissaa pillugu, Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik, siunnersuutip akuersissutigineqarnera nassataqassaaq.

2. Ataatsimiititaliap oqaaseqaatai

Siunnersuummik suliarinninnermini ataatsimiititaliap isumaliusersuutai malittuani nassuiaatigineqassapput. Tamatumunnga tunngatillugu inatsiseqartitsinermi pissutsit eqqarsaatigalugit danskit kalaallillu qanoq inississimanerat tamatumunngalu tunngaviit, isumaliutissiissummut ilassummi erseqqinnerusumik nassuiaatigineqarput.

Naalakkersuisut aalajangiussassatut siunnersuummut akissuteqarlutik oqaaseqaataat, ajornartorsiuutinik assigiinnigitsunik siunnersuummut tunngassuteqartunik tikkuuasut, isumaliutissiissummut ilaangussatut ikkunneqarput. Kiisalu § 37-mik aallaaveqarluni apeqquteqaammut (apeqqut nr. 2012-113) Naalakkersuisut akissuteqaataat ilanngussatut ikkunneqarpoq.

2.1. Suliat pisoqalisarnerat nalinginnaasumik

Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi inatsimmi danskillu pillaasarnermut inatsisaanni unnerluussissutiginnissinnaanerup kingusinaarsinnaaneranut tunngasumik aalajangersagaqarpoq, tassa pinerluuteqarnerup kingunerani ukiut qassit qaangiunnerini unnerluussisussaataasut unnerluussuteqarsinnaanerannik killiliisunik aalajangersakkanik.

Nujalerisup 47-unik ukiullip 16-inik ukioqarluni tujuuluk atisaarniarfimmi tillitaa pillugu unnerluutigineqarnissaata pissusissamisunnginnera amerlanerit isumaqatigisinnaagunarpaat.

Illuatungaatigulli pinerluuteqarnerit sakkortuut assersuutigalugit toqutsinerit toqutseriarnerilluunniit unnerluussutigineqarsinnaanermikkut pisoqalisinnaanerat pisiniarfimmi tillittumut sanilliunneqarnissaasa pissusissamisunnginneri amerlanerit isumaqarfigineqassaagunarpud.

Danskit pillaasarnermut inatsisaat tamanna naapertorlugu aaqqissuussaavoq: Pinerluuteqarnerup sakkortussusaa qanoq unnerluussuteqarsinnaanerup pisoqalisarneranut aalajangiisuuvoq; Pinerluuteqarneq sakkortuneruppat, taava unnerluussutigineqarsinnaanerminut pisoqaavallaalernissaanut piffissaq sivisunerussaaq. Taamaattorli pinerluutit ataasiakkaat qanoq sakkortutigineri unnerluussissutigineqarsinnaanerminnut pisoqalivallaalernissaanut tunngaviatigut aalajangiisuunngillat: 8.000 kr.-imik tillittumut naleqqiullugu 200 kr.-inik tillittup unnerluussissutigineqarsinnaanera piaarnerusumik pisoqaavallaalersinnaanngilaq. Akerlianilli pinerlunnermi pinerloriaatsip atorneqartup, pillaatissiinermi tunngavigineqartup sivisussusilissavaa.

Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermut inatsit pillaatissiinissamut killiliissutissanik peqanngilaq. Ilaatigut taamaammat pinerluttulerinermut inatsimmi suliat pisoqalisinnaanerat allatut aaqqissuussaavoq. Suliat akiliisitaanermik inerneqartitaanissaminnut ilimanaateqartut, pisoqaavallaalernissaminnut ukiunut marlunnut killiligaappud. Sulianut allanut tunngatillugu piffissaq ima sivisutigisoq qaangiutereersimappat pineqaatissiisuteqarnissamut tunngavissaarussimasutut nalilerneqarluni taava unnerluutiginnittoqarsinnaanngilaq.

2.2. Suliat meeqqanik atornerluinermut tunngasutillit pisoqalisarneri pillugit

Pinerluffigitittup 18-inik ukioqalerneraniit suliat pisoqaliartorsinnaanerannik nassataqartumik danskit pillaasarnermut inatsisaannik 2000-imi allannguineri aalajangersakkamik ikkussisoqarpoq. Meeqqap pinerlineqartup pinerliisuminut ima attuumassuteqarsinnaanera allaat isertuussinissamut pinngitsaalisasutut misigisimasinnaalluni, aatsaallu inersimasunngornermigut pinerlineqarnerminut unnerluutiginnissinnaanini saperunnaarlugu misigisimanissaa eqqarsaatigalugu tamanna maleruagassaq immikkut ittoq pilersitaavoq.

Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermut inatsit aalajangersakkamik assingusumik imaqanngilaq. Taamaattorli meeqqanik kinguaassiutitigut atornerluineq pillugu suliat pisoqalisarnerannik danskit immikkut ittumik maleruagassaannut tunngavisoq, aamma suliat meeqqanik kinguaassiutitigut atornerluinermut tunngasut pisoqalisinnaanerannik

nalilersuinermi pissutsit piviusut tunngavigalugit aallaaviunera pinerluttulerinermut inatsisip nassuiaatitaani erserpoq.

Suliat kinguaassiuutitigut atonerluinermut tunngassuteqartut nunami maani pisoqalinngisaannarnerannik tamanna isumaqartariaqanngilaq. Suliamut pineqartumut tunngatillugu pinerluuteqarnerup kingorna ukiut qassit qaangiutereersimanerat kisiat pinnagu aammali pinerluutip qanoq sakkortutigisimanagera aallaavigalugu, suliap pisoqalisimanerani naliliinissamut unnerluussisussaataasut periarfissaqartillugit aalajangersagaq atuuttoq eqaassuseqarpoq. Ukiukitsumik pinerliilluni kinguaassiuutitigut pinerluuteqarnerit tamarmik assigiimmik sakkortussuseqanngillat. Assersuutigalugu 15-inik ukioqarluni qiimmassimaarnerup nalaani peqatiminut immminut qulaarluni nittarsaassimanermut ukiut qulit qaangiutereernerisigut pineqaatissiinissap qanoq pissusissamisooriginera apeqquserneqarsinnaavoq.

Suliat meeqqanik kinguaassiuutitigut atonerluinermut tunngassuteqartut pisoqalinngisaannarnerannik nassataqartumik aalajangersakkamik atortuulertitsinikkut, unnerluussisussaataasut eqqartuussiviillu sulianut ataasiakkaanut immikkut naliliinissamut periarfissaat peerneqassaaq.

Peqatigalugulu aamma, uppernarsaatit pisariaqartut pigeqqaarlugit unnerluussisoqarsinnaanera eqqummaariffisariaqarpoq. Pinerluttulerinermi inatsimmi meeqqanik kinguaassiuutitigut atonerluinermut tunngassuteqartut pineqaatissiissutigineqarnissaminut pisoqalinngisaannarinnissamik aalajangersakkamik eqqussisoqaraluarpulluunniit, tamanna atuutissaaq. Suliani pinerluttup nassuerutiginnisaani uppernarsaatinilluunniit soorlu DNA-mik tunngavilinnik isumannaariffiusimanngitsuni, ukiut arlallit qaangiunneranni uppernarsaanissaaq assut ajornakusoorsinnaavoq.

Siunnersuummik akuersissuteqarneq pissutsit piviusut aallaavigalugit allannguutinik annertuunik nassataqassanngilaq: Suliat immikkut ittut inatsisiliortup tungaanit pisoqalisinnaanngitsunngortinneqaraluarpataluunniit, pinerluuteqarnerup kingorna ukiut ima amerlatigisut qaangiussimappata, unnerluussisussaataasup tungaanit pinerluuteqarnerup pisimanerani uppernarsaanissaaq ajornarsilluni.

Nalinginnaasumik suliat kinguaassiuutitigut atonerluinermut tunngasutillit qaqtigorujuussuaq pisoqalisutut nalilerlugit Kalaallit Nunaanni politiit toqqortaraat, tassunga atatillugu Kalaallit Nunaanni Politimesterip paasissutissiissutiginikuuaa. Tamanna pinerlunnerup meeqqamut inersimasumulluunniit tunngagalarpat atuuppoq. Piffissami 29. September 2010-miit 29. September 2011-ip tungaanut suliarineqarsimasunik tamarmiusunik misissuataarinerup, suliaq kinguaassiuutitigut atonerluinermut tunngasutalik ataaseq kisimi pisoqalisutut nalilerlugu toqqorneqarsimasooq, takutippaa. Suliaq pineqartoq kujanninnerunngitsuumik allatut kinguaassiuutitigut atoqateqarnermut tunngassuteqarpoq. Suliamik unitsitsineq pisoqalineramik imaluunniit uppernarsaatinik naammattunik pissaqannginnermik pissuteqarsimanersooq, Politimesterimit paasissutissiissummi ersinngilaq.

Tamanna tunngavigalugu, immikkut ittumik meeqqanik kinguaassiuutitigut atornerluineq qaqugumulluunniit pisoqalisinnaannginnissaannik aalajangersakkamik pilersitsinissap pisariaqarnissaa (iluaqutaanissaaluunniit) qularnartutut isikkoqarpoq.

Aalajangiussassatut siunnersuut assinganik imaqartoq Folketingimut (Suliat meeqqanik kinguaassiuutitigut allatulluunniit atornerluineranut tunngassutillit pisoqalisarnerannik atorunnaartitsinissaq siunertaralugu Folketingimi aalajangiussassatut siunnersuut¹) 2004-ami Dansk Folkepartiimit saqqummiunneqartoq, ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Dansk Folkepartiilli saniatigut allanit taparserneqanngimmat siunnersuut itigartitsissutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinerimi inatsimmi pisoqalisarnermut aalajangersagaq atuuttoq, Eqqartuussiveqarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup kaammattuutai naaportorlugit, pinerluttulerinerimut inatsisini siuliani atuuttuni ingerlateqqinneqartoq, naggasiutigalugu ataatsimiititaliap maluginiarpaa.

Soorlu siusinnerusukkut eqqaaneqartoq - pinerluffigitittup 18-inik ukioqalerneraniit suliat pisoqaliartorsinnaanerannik nassataqartumik danskit pillaasarnermut inatsisaanni 2000-imi allannguinerimi aalajangersakkamik ikkussisoqarpoq. Inatsimmik pineqartumik allannguinerimut tunngavilersuutaasut ataatsimiititaliamit maluginiarneqarput: Meeqqap ilaqtaminit allatulluunniit qanigisaminit kinguaassiuutitigut atornerlugaasup amerlasuutigit inersimasumit pisortanilluunniit ikiortissarsiornissani sapertarmagu, immaqalu pinerlineqarnerit meeraanermini nalaassimasani aatsaat inersimasunngornermigut nassuerutigalugillu oqaluttuarisinnaallugit. Inatsimmik allannguneq sioqqullugu suliat pisoqalisarnerannut maleruagassat atuuttut malillugit, meeqqap inersimasunngorluni meeraanermini pinerlineqarnerit nalaassimasani unnerluussissutigiginissaanut suli periarfissarsinngitsoq suliaq pisoqalereersimasinnaagami. Taamaalillunilu pinerlineqartoq eqqartuussivitsigut aalajangiivigineqarnissaminut pinerliisumilluunniit taarsiivigineqarsinnaanerminut periarfissaminik piiaavigineqarsinnaalluni.

Pissutsilli pineqartut Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinerimi inatsimmut assingusumik attuumassuteqanngillat: Oqaatigineqareersutut (danskit pillaasarnermut inatsisaattut pinnani) Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinerimi inatsit, akiliisitsinerimut tunngassutillit eqqaassanngikkaanni, aalajangersimasumik suliat pisoqalisarnerannik nassataqartumik imaqanngilaq. Sulianut allanut tunngatillugu unnerluussisussaataasunit (eqqartuussivinnillu) suliap aalajangersimasup pisoqalisimanerannik naliliinissaq pisussaaffigineqarpoq. Taamaattorli meeqqanik kinguaassiuutitigut atornerluineq pillugu suliat pisoqalisarnerannik danskit immikkut ittumik maleruagassaannut tunngaviusoq, aamma suliat meeqqanik kinguaassiuutitigut atornerluinerimut tunngasut pisoqalisinnaanerannik nalilersuinerimi pissutsit piviusut tunngavigalugit aallaaviunera pinerluttulerinerimut inatsisip nassuiaatitaani erserpoq. Tamanna naaportorlugu Kalaallit Nunaanni Politimesterip paasissutissiissutiginikuuaa, nalinginnaasumik suliat meeqqanik kinguaassiuutitigut atornerluinerimut tunngasutillit qaqtigorujuusuaq pisoqalisutut nalilerlugit Kalaallit Nunaanni politiit toqqortaraat.

¹ B 151, 17. marts 2004-ami saqqummiunneqartoq.

Ataatsimiititalialliu, §21, imm. 1, nr. 2-mi suliat pisoqalisarnerannut aalajangersakkap suliani meeqqanik kinguaassiuutitigut atorneerluineranut tunngassuteqartuni, pinerlineqartup 21-inik ukioqalinnginnerani atorneqannginnissaanik pinerluttulerinermi inatsimmi aalajangeersakkamik eqqussinissaq qanoq iluaqutaassanersoq isumaliutiginikuugaa. Aalajangersakkap taamaattup, pinerluttulerinermut inatsisip pillaatissiissutinut tunngavissaqannginnerata aalajangersimasumillu pisoqalisarnermut killiliussaqaannginnerata nassatarisaanik naleqqussaantalerlugu, danskit immikkut ittumik aalajangersagaat assipalugissavaa.

Meeqqat pinerlineqartut inuunerminni kingusinnerusukkut unnerluutiginnittussat immikkut eqqarsaatigalugit pisussaaffik taanna, ullumikkut inatsisip nassuiaatitaani taamaallaat ersittoq, aalajangersakkamik taamaattumik ersarissarneqassaaq.

Suleriaatsimut atuuttumut naleqqiullugu, ataatsimiititaliamut nassuiaatigineqartutut, meeqqat pinerlineqartut inatsisitigut inissisimaneri aalajangersakkap taamaattup allatigut iluaqusinngikkaa, ataatsimiititaliamit maluginiarneqarpoq. Peqatigalugulu aamma aalajangersakkap taamaattup unnerluussisussaataasut (eqqartuussiviillu) meeraallutik pinerlineqarnikuusut 21-inik ukioqalereerlutik unnerluutiginnittunut tunngatillugu sulianik pisoqalisimasutut naliliisarnerat massakkumut naleqqiullugu siunissami akulikinnerunissaata ilimanaateqarnera ataatsimiititaliap eqqummaariffigaa.

3. Inatsisinut Ataatsimiititaliap inassuteqaataa

Kisianni Inatsisinut Ataatsimiititaliap, qulaani qanorluunniit allassimagaluarpat, kinguaassiuutitigut atorneerliuneq meeqqanut tunngatillugu imak ilungersunartigisoq, suliat pisoqalisarnerat inatsisiliatigut ersarissumik pisinnaajunnaartilluinnartariaqartoq.

Tamanna pissutigalugu **Ataatsimiititaliap isumaqatigiittup** siunnersuut akuersissutigineqassasoq inassutigaa.

Taamak oqaaseqarluni Inatsisinut Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Isak Hammond,
Siulittaasoq
Inuit Ataqatigiit

Justsus Hansen
Demokraatit

Doris Jakobsen
Siumut

Storm Ludvigsen
Inuit Ataqatigiit

Kristian Jeremiassen
Siumut